

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΩΝΙΟΥ

GEORG BRANDES

ΓΙΑ ΤΟΝ ΊΨΕΝ ΚΑΙ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ

(HENRIK IBSEN INTIME)

Μετάφρ. Α. ΚΟΥΚΟΥΛΑ

Θ.—

Ένα Μάϊστερβερχ. Ίσως ὁ Rob. Schiff, στὸ παγῶνι του, στήν—Eitel-Keit—κ' ἔτσι λέει τὴν εἰκόνα του, θέλησε νὰ δόσῃ ἓνα σύμβολο μὲ τὴν πιὸ κοινὴ ἀντίληψη. Ἡ ἐναλλαγὴ τῆς ἀπόχρωσης, ἡ ἀπαλότητα τῆς σηματογραφίας εἶναι μυσταγωγημένες. Μιὰ περιγραφὴ θάταν μιὰ βεβήλωση, πολὺ περισσότερο ἓνα προσεχτικότερο κύταγμα, εἶναι ἓνα λιβανισμένο ἱερὸ παρεκκλησιοῦ. Τὸ μόνο φῶς τὸ δίνει ἓνα μαγεμένο σῶμα. Οἱ Details διαφεύγουνε στὴ μικροφιλοσοφικὴ αὐτὴ ἐνατένιση.¹

Μόλις κυτᾶξῃ κανεὶς ἓνα παγῶνι, ἡ πρώτη του ἐντύπωση εἶναι ἡ νίκη. Μιὰ νίκη ποὺ δὲν τὴν ἐπιβάλλει, ποὺ τὴ θέλει ὅμως· ποὺ δὲ θὰ τὴν πιτύχῃ, οὔτε τὸ λιοντάρι μὲ τὴ δύναμὴ του οὔτε ἡ ἀλεπού μὲ τὴν πονηριὰ της. Εἶναι ἡ κοκεταρία του.

Εἶναι τόσο βέβαιο γιὰ τὴ νίκη.

Ἔχει ἀπλώσει τοὺς θησαυροὺς του, καὶ μιὰ ματιὰ ποὺ θ' ἀπλωθῇ γύρω του φτάνει νὰ γίνῃ αἰώνιος ἀγαπημένος. Εἶναι ντροπαλὸ κ' ἔχει ἐπίγνωση ἀπὸ τὰ χρυσοπρασινόστιχα στολίδια του. Κ' ἡ γυναῖκα ρωτᾷ: ἐγὼ ἔχω πάρει ἀπ' τὸ ἐνστιχτό του, ἢ αὐτὸ ἀπὸ μένα; Εἶναι τὸ ἐνστιχτο τοῦ ναρκισσοῦ τόσο ἀνεπτυγμένο στὴ γυναῖκα, κι' ἀφιερώνεται μὲ τόση ἡδυπάθεια σ' αὐτό, ποὺ τίς περισσότερες φορὲς θολώνει καὶ τὸ δυνατότερο ἄντρα.

Κ' εἶναι ἀπ' τὴ μοῖρά του, δειλὰ-δειλὰ νὰ προβαίνει μὲς στὶς ἀνθινες γαρνιτούρες τοῦ πάρκου, βασιλιάς αὐτὸς καὶ τῶν λουλουδιῶν.

— Ἀλλὰ θὰ πεθάνῃς, σιγοψιθυρίζουν γύρω του.

— Δὲ θὰ πεθάνω, γυρίζει μὲ τὸ βελουδένιο του κεφαλάκι, γαλήνιο, παναρμόνιο, καὶ τοὺς λέει. Δὲν ἔχω ἐγὼ τίποτα ἀπὸ τὴ δική σας τὴ ζωή. Ἀπὸ δῶ εἶναι ἓνα πέρασμά μου. Δὲν πεθαίνουν, ὅσοι εἶναι γιὰ τὸν παράδεισο.—Τὸ μάντεψε αὐτὸ μιὰ γυναῖκα καὶ τῆς ἔπεσε ἓνα δάκρυ· καὶ θέλησε νὰ σιμώσῃ νὰ τὸ φιλήσῃ, ἀλλὰ μ' ἓνα μεγαλόπρεπο φτερουγισμό αὐτὸ, ἀνέβηκε στὰ ρέπια μιανῆς βίλλας, ποῦσαν κάτι ψηλὲς πλευρὲς σάν τῶν κεραμιδιῶν τὸ χρῶμα, γιομάτες φωλιὲς διαβατάριων πουλιῶν, ποὺ τὰ περιστοίχιζε τὸ πάρκο. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίστασι, τὸ συναίσθημα εἶναι τόσο κοινὸ μὲ τὴ γυναῖκα, λὲς πῶς μαντεύονται. Ὑπάρχει κάτι τοῦ παγωνιοῦ στὴ γυναῖκα καὶ τὸ ἀντίθετο· ποὺ τὸ παρακάτω δίνει μιὰ πλέρια ἐξήγησι. Μιὰ παιδοῦλα δὲν εἶχε δὴ ποτὲ τῆς παγῶνι, κι' ὅταν τῆς ἔδειξαν μιὰ φορὰ ἓνα, ἔτσι τὸ φαντάζονταν. Αὐτὸ κάνει τὸ παγῶνι, ἓνα πουλὶ χωρὶς αἷμα. Ἐνα μυθολογικὸ πουλὶ.

Ἀφινε τώρα μιὰ στιγμιά, κ' ἐπέτυγε ἀργὰ-ἀργὰ πρὸς τὸν οὐρανό.

ΤΣ.

Τὴ στιγμὴ ποὺ μπῆκε μέσα μιὰ μεγάλη σιωπὴ βλαύει. Ἡ ἄγρια μορφὴ του δὲν εἵτατε διόλου κατάλληλὴ γιὰ νὰ τὴ διαλύσει. Τὸ ἀρχίνισμα τοῦ συμποσίου εἵτανε μᾶλλον ὀχληρό. Εἵταν ἀπαραίτητο νὰ προσφερθεῖ συμπάνια· ὅστερ' ἀπὸ τὸ ψάρι καὶ νὰ ἐκφωνηθοῦνε μερικὲς προπώσεις γιὰ νὰ κατορθώσουμε ὅσο μπορούσαμε, νὰ διώξουμε τὴ στενοχώρια. Ὅπου λέω:

— Ἀγαπητέ μου Ἰψεν, μὲ τὸν καιρὸ γενήκατε ἓνας ἄνθρωπος μὲ μιὰ φήμῃ τόσο μεγάλη, ποὺ εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ κάνῃ κανένας τὸ ἐγκωμίο σας. Οἱ ξένοι σὰς χάλασαν. Μὰ δὲν εἶναι ἀλήθεια τάχα πῶς ἐμεῖς οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοῦ Βορρᾶ σὰς ἐννοήσαμε πολὺ καλύτερα ἀπὸ τοὺς ξένους, μεῖς ποὺ σὰς θαμάσαμε ἀπὸ τὴν πρώτη τὴ στιγμὴ, ἐνῶ οἱ ξένοι φτάσανε τόσο ἀργά; Μὲς στὴν ἄγια Γραφή, βέβαια, λέγεται πῶς οἱ ἐργάτες ποὺ φτάνουνε πιὸ ἀργά, ἀξίζουν πλιότερο ἀπὸ κείνους ποὺ χουνε φτάξῃ μὲ τὸ ἀρχίνισμα τῆς μέρας. Ἐγὼ μολαταῦτα ἔτσι κατάλαβα τὸ κομμάτι αὐτό: πῶς κείνοι ποῦχανε φτάξῃ πρῶτοι ἀξίζουν καὶ περισσότερο.

Ὁ Ἰψεν μ' ἔκοψε στὴ μέση.

— Καθόλου.

Τὸν παρακάλεσα νὰ περιμένει πρῶτα νὰ τελειώσω κ' ὅστερα νὰ διαμαρτυρηθεῖ. Ἐκανα τὸ ἐγκωμίο του, χωρατεύοντας κιόλας στὰ γερά καὶ συγχρίνοντάς τον μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἥλιο. Ἀφοῦ πρόσσεσα: Μπορεῖ ὁ Σείριος νάναί μεγαλύτερος ἀπ' τὸν ἥλιο, μὰ ὁ ἥλιος εἶναι κείνος ποὺ ὀριμάζει τὸ σιτάρι μας.

Τοῦ χάκου. Ὅλα χαμένος κόπος. Ὁ Ἰψεν διατηροῦσε τὴν ἀκεφία του κ' εὐκαριστιότου λέγοντας:

— Νὰ μιὰ ὀμλία ποὺ θάχα νὰ κάνω ἐναντίο τῆς ἓνα σωρὸ παρατήρησε, Προτίμω μολαταῦτα νὰ μὴν τίς διατυπώσω.

— Νὰ μᾶς τίς πείτε ἀμέσως, Ἰψεν, θάνα: τὸ καλύτερο.

ΚΕΙΝΟΣ. — Προτίμω νὰ μὴν τίς διατυπώσω καθόλου.

Ἐνας ἐφημεριδογράφος τότε, ποὺ καθότου στὸ γειτονικὸ τραπέζι τῆς ὁμορφῆς καὶ τῆς ἐξοχίης ἡθοποιοῦ Κωστάντσα Μπρουν, σηκώθηκε κ' εἶπε:

— Ἡ χαριτωμένη μου γειτόνισσα μὲ παρακαλεῖ νὰ διαβιδάσω στὸν κ. Ἰψεν τίς εὐκαριστίας τῶν ἡθοποιῶν τοῦ θεάτρου τῆς Χριστιανίας καὶ νὰ τοῦ πῶ ἀπὸ μέρος τῆς πῶς δὲν ὑπάρχουν ρόλοι ποὺ ν' ἀγαπᾷ περισσότερο νὰ παίξῃ καὶ νὰ μαθαίνει ἀπὸ τοὺς ρόλους τοῦ κ. Ἰψεν.

ΙΨΕΝ. — Στὸ προκείμενο θὰ κάνω μιὰ παρατήρησι.